

Christián László

egyetemi docens

Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar

RENDESZET ÚJRATÖLTVE

Jelen tanulmányban, kutatási területem, a rendészet legaktuálisabb kérdéseit igyekszem bemutatni, teszem ezt a terjedelmi korlátokra figyelemmel, a teljesség igénye nélkül, egyúttal rövid áttekintést nyújtok az utóbbi 3 év releváns rendészeti történéseiről.

Kezdjük a rendészet dogmatikai alapkérdésével és az újradefiniált alkotmányos alapokkal. A rendészet – rendvédelem dilemma továbbra sem dőlt el. Az Alaptörvény első olvasása bizalomra adott okot, de csalódnunk kellett. Mármost azoknak, akik abban reménykedtek, hogy a rendvédelem alkotmányos meghatározottságát megszünteti az Alaptörvény. Menjünk vissza egy kicsit az időben. A Magyar Köztársaság 1989. októberi Alkotmánya még használta a rendészet kifejezést, ugyanakkor a szabályozásból következően a fegyveres szervek –ide értve a honvédséget és a rendőrséget- működése, a közigazgatástól elkülönülten, hierarchikus rendben, centralizált felépítéssel, militáns külsőségekkel, hivatásos; szolgálati jogviszonyban, katonai elvek szerint volt meghatározva.¹

A korábbi Alkotmány VIII. fejezete volt a rendszerváltást követő két évtized Alkotmányának egyik leggyakrabban korrigált része, szám szerint tíz módosítást élt meg.² Teljes joggal jegyzi meg Patyi András a VIII. fejezet címe kapcsán, hogy az alkotmányos szabályozás egyik mélypontja volt. Utolsó változatban: A Magyar Honvédség és egyes rendvédelmi szervek.³ Elég, ha csak az előbb említett cím töredékes jellegére utalunk, vagy éppen a fejezet címének kínos metamorfózisára utalunk.

Fenti ismérvek miért olyan meghatározóak? Nos, azért, mert a rendészetnek, a honvédség mintájára történő szabályozása az egyik legobjektívebb akadálya az

¹ FINSZTER Géza: *A rendészet elmélete*. Budapest, KJK Kerszöv, 2003. 30-31.

² CHRISTIÁN László: Law Enforcement. In: *The Basic Law of Hungary*. Eds.: CSINK Lóránt – SCHANDA Balázs –VARGA Zs. András, Clarus Press, 2012. 235-242.

³ PATYI András: A Magyar Honvédség és egyes rendvédelmi szervek (VIII. fej.) IN: JAKAB András (szerk.): *Az alkotmány kommentárja I-II*. Javított, bővített kiadás, Budapest, Századvég Kiadó, 2009. 1423.

érdemi reformok elmaradásának az elmúlt bő 20 évben. A magyar rendőrség katonai szervezési elvek szerint felépített, végletesen centralizált államrendőrségi modell a pártállami időkben alakult ki. Ez a modell garantálta a szocialista örökség hosszú időre történő konzerválását. Finszter Géza nem kevesebbet állít, mint, hogy a rendőrség előbbiekben ismertetett alkotmányos helyzete és a 2006-os közbiztonságot veszélyeztető konfliktusokban mutatott, (finoman fogalmazva) nagyon is ellentmondásos teljesítménye között közvetlen és meghatározó oksági kapcsolat van. Ezt a diagnózist három tétellel igazolja.

1. Az 1989-es alaptörvény bizonytalanságban hagyta a rendőrség közjogi státuszát. Egy közigazgatási hatóság, amelynek identitászavarai vannak, képes olyan módon áthágni a törvényeket és súlyos szakmai hibákat vétetni, mint amilyeneket 2006 őszén ország-világ láthatott.
2. 1989-es fordulat nem tisztázta azt, hogy milyen követelményeknek kell megfelelnie a rendőrség kormányzati irányításának a demokratikus jogállamban. Ennek következtében a végrehajtó hatalom hol direkt aktivitással, hol pedig tétlenséggel nehezítette a rendőrség működését. Nem véletlen, hogy heves érdeklődést éppenséggel a legszorosabb szakmai kérdésekben mutatott, tétlen pedig azoknak a stratégiai elveknek a kimunkálásában volt, amelyek nélkül egyetlen modern rendészeti sem működhet eredményesen
3. A militarizált és centralizált szerkezet akadályozta a rendőrség szakmai fejlődését, az értelmes belső munkamegosztást, annak a professzionálisnak a kialakulását, ami a rendészeti feladatok színvonalas teljesítésének egyik fontos biztosítója.⁴

Fentiek alapján komoly előrelépésként értékelhető, hogy az Alaptörvény rendészetről szóló 46. cikkéből kikerült a rendvédelmi szerv terminológia. Korainak bizonyul az örömünk, ha ugyanis továbblapozunk, akkor azzal szembesülhetünk, hogy megelőző védelmi helyzetről szóló 51. cikk 3. bekezdése továbbra is használja, és ezzel fenntartja a rendvédelem kifejezés alaptörvényi státuszát. Hogy ebben mennyi tudatosság volt, ezt csak bennfentes kodifikátorok tudják megválaszolni.

A 2012. január 1-től hatályos Alaptörvény jelentős további újítása még a rendészetet érintően, hogy végre különválasztásra került a Magyar Honvédség és a Rendőrség szabályozása. A Magyar Honvédségről az új Alaptörvény 45. cikke, míg a rendőrségről és a nemzetbiztonsági szolgálatokról a 46. cikk szól.

⁴ FINSZTER Géza: Az alkotmányozás és a rendészeti jog sarkalatos törvényei. In: GAÁL Gyula, HAUTZINGER Zoltán (szerk.), *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, XII. kötet, Pécs, 2011. 13.

Az Alaptörvény hatálybalépése új perspektívát nyithat a közigazgatás egésze, és benne különösen a rendészeti igazgatás számára, különös tekintettel arra, hogy a sikeres alkotmányozás miként támogathatja a rendészet megújítását, állapította meg Finszter Géza 2011-ben. A rendőrség és más rendvédelmi szervek modernizációja ugyanis sürgető feladat volt, hiszen az elmúlt húsz esztendőben ezt egyetlen kormányzatnak sem sikerült megvalósítania, bár mindvégig napirenden volt. „A jogállami forradalomnak nevezett fordulat szükséges, azonban nem elégséges feltétele a rendészet professzionális felemelkedésének. A szakmai modernizáció mindazoknak a változtatásoknak a végrehajtását jelenti, amelyek segítségével a rendészet a jog uralma alatt visszailleszkedik a közigazgatás nagy rendszerébe.”⁵

A rendészet jogági besorolása örökzöld téma. A magyar közjogi hagyományok egyértelműen és világosan a közigazgatás részeként határozzák meg a rendészetet, mint annak egy speciális államigazgatási területe.

„Egy demokratikus jogállamban a rendészet a civil közigazgatás részét képezi. Csak ez a státusz garantálhatja számára, hogy olyan rendészeti erővé válhasson, amelyik a közbiztonság védelmét a legitim erőszak alkalmazásával úgy képes biztosítani, hogy eközben aláveti magát a jog uralmának, irányításában érvényesül a hatalmi ágak megosztásának elve, értékrendjét az emberi jogok tisztelete határozza meg.”⁶

Visszatérve még egy pillanatra Magyarország új Alaptörvényéhez, a szövegben még egy változást érhetünk tetten. Ez pedig a rendőrség alapvető feladatainak kiegészülése. Eddig a közbiztonság, közrend és az államhatár rendjének védelme klasszikus hármas kiegészült a bűncselekmények megakadályozása és felderítésével. Előbbiek Alaptörvénybe foglalása, azért bír jelentőséggel, mert a megakadályozás egyfajta elfogadása a rendőri munka preventív jellegének, amely némileg idegen az államrendőrségi modell szigorúan elsősorban a bűnelkövetésre reagáló (represszív) megoldástól. A XXI. század rendészete elképzelhetetlen a megelőzés eszköztárának és filozófiájának egyidejű alkalmazása nélkül (proaktív, preventív tevékenység).

Közigazgatási jogásként nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy a Legfelsőbb Bíróság 1/1999. sz. közigazgatási jogegységi határozatában kimondta, hogy a Rendőrségről szóló törvényben foglalt rendészeti feladatok ellátása közigazgatási jellegű tevékenység, ugyanis a rendőri szerv közhatalmi jogosítványát felhasználva, egyoldalú akaratnyilvánítással intézkedik, melynek során az ügyfélre nézve

⁵ FINSZTER: i.m. 4. lj. 7.

⁶ FINSZTER: uo.

kötelezettséget állapít meg, és ennek maga szerez érvényt.⁷ Az intézkedés alá vont személy és a rendőr között közigazgatási jogviszony létesül, ilyenformán pedig mindvégig szem előtt kell tartani a közigazgatásra vonatkozó anyagi és eljárási szabályokat. Egy utcán fogatosított rendőri intézkedés jogi megítélése ugyanakkor meglehetősen problémás, hiszen egy azonnali végrehajtást igénylő szóbeli határozatként is felfogható. Ezért van kiemelkedő jelentősége a megfelelő garanciális szabályoknak és a hatékonyan működő jogorvoslati lehetőségeknek.

Fentiek alapján meg kívánom jegyezni, hogy e tekintetben jócskán vannak még elvarratlan szálak és a rendészet nem tudta hézagmentesen megáévvá tenni és alkalmazni a fenti klauzulát.

Ezek után lássuk röviden, miként értékelhetők az elmúlt három év rendvédelmet érintő változásai, szervezeti átalakításai.

A második Orbán kormány számos pozitív célt tűzött maga elé a rendészet terén: erőszakos bűncselekmények visszaszorítása, visszaeső elkövetők szigorúbb büntetése, a rendőri létszám jelentős emelése, minden településre rendőrt program, eljárások gyorsítása, önvédelmi jog bővítése és hosszasan sorolhatnánk. A kormányzat, a kétharmados parlamenti háttér birtokában a minősített többséghez kötött 1994. évi XXXIV. rendőrségi törvény teljes modernizációját is a zászlajára tűzte. Ebben a modernizációs folyamatban sem kerülhető meg a rendészet alapfogalmainak tisztázása, jegyzi meg Balla Zoltán egyik vonatkozó írásában.⁸

A célok megvalósítása érdekében feszített tempójú, elsősorban büntető jogalkotás vette kezdetét, amely a 2013 júliusában, az új Büntető törvénykönyv hatályba lépésével teljesebben ki. A büntetőjogászok és kriminológusok közül azonban többen azt kifogásolták, hogy a rendészetet érintő jogszabályok egymást érő gyakori módosítása a válságkezelő, rögtönző kormányzás veszélyeit hordozza.

A rendvédelmi szervezeti struktúrát illetően annyit érdemes megjegyezni, hogy mind a rendvédelemhez tartozó szervek irányítása, mind az egyes szerveken belüli centralizáció további erősödése figyelhető meg, valamint a teljes rendvédelmi felépítmény belüli kormányzat alá rendelése érhető tetten, új szervek befolyás alá vonásával is. Átszervezték a nemzetbiztonsági szervezetrendszer, egy új terrorelhárító rendőrség jött létre (TEK), de említhetnénk további példaként a Katasztrófa-

⁷ A Legfelsőbb Bíróság 1/1999. számú Közigazgatási Jogegységi Határozata.

⁸ BALLA Zoltán: Megjegyzések egy új rendőrségi törvényhez. In: GERENCSÉR Balázs – TAKÁCS Péter (szerk.): *Ratio Legis – Ratio Iuris, Ünnepi Tanulmánykötet Tamás András 70. születésnapja tiszteletére*. Budapest, Szent István Társulat, 2011. 323.

védelem teljes átalakítását. A terjedelmi korlátok miatt most nem merülhetünk el fenti változások részleteinek és az új jogszabályok ismertetésében.

Látjuk, érezzük és tapasztaljuk, hogy a rendőri, rendészeti munka manapság számtalan kihívással néz szembe. Vitathatatlan ténykérdés, hogy a XXI. században nap, mint nap addig nem ismert, egészen új bűnelkövetési módszerek bukkannak fel, továbbá korábban nem tapasztalt sajátos problémákkal kell foglalkoznia a rendvédelmi szerveknek. Egészen eltérő megoldásokat látunk Európa különböző részein vagy éppen a tengerentúlon, ugyanakkor kétségtelen, hogy minden megoldásból lehet tanulni, okulni és profitálni, mindazonáltal feltétlenül érdemes azokat tudományos vizsgálódás tárgyává tenni. Itt szeretném megjegyezni, hogy jelen sorok szerzőjének kezdeményezésére, 2013 tavaszán komoly érdeklődéstől övezve, a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán megalapításra került a Rendészetelméleti Kutatóműhely. A műhely célja a rendészettudomány rendszer és igényes művelése, a rendészet szervezetének, működésének, aktuális történetseinek tudományos igényű vizsgálata.

Nézzük tovább az aktuális kihívásokat! Úgy gondolom, hogy az állampolgárok szempontjából a rendészet egyik legfontosabb kimenete, a rendészeti munka társadalmi megítélése, amely érthető módon rendkívül érzékeny kérdéskör. A klasszikus közép-kelet európai rendészeti dogmatikában sokáig, sőt talán még napjainkban is tartja magát valamelyest az a nézet, hogy a rendészeti munka hatékonyságának mérésére kizárólag statisztikai módszerrel történhet. Ezzel szemben Nyugat-Európában és az USA-ban már régóta komoly jelentőséget tulajdonítanak az állampolgárok egyéni biztonságérzetének. Ezen túlmenően vagy éppen ezzel összefüggésben sokat nyom a latban az úgynevezett bizalmi index. Ez a mutató azt tükrözi, hogy a társadalom egyes tagjai mennyire bíznak a rendőrségben vagy a rendészet egyéb szerveiben, valóban bizalommal fordulnak-e a közrend fenntartásáért felelő egyenruhásokhoz. Nem olyan régen volt szerencsém Észtországban járni, ahol példának okáért a rendészeti szerveknél komoly jelentőséget tulajdonítanak az 1993 óta, negyedévente mért bizalmi indexnek. A hozzánk hasonló történelmi örökséggel rendelkező balti államban 1993. óta negyedévente mérik az egyes rendvédelmi szervek társadalmi megítélését. Az észt egyenruhás testületeknél pedig ezt ún. bizalmi indexet tekintik a legfontosabb mérőszámnak, mércének. Az ottani rendőrség bizalmi indexe 1993-ban 18 % körüli volt, azonban ez a mutató 2011-re 86 %-ra javult.

Gondoljunk csak bele, mi alapján ítélnénk meg mi magunk a rendészet működését, teljesítményét. Magától értetődő módon személyes benyomásainkra, tapasztalatainkra hagyatkozunk. Egy, a rendészettel foglalkozó évente meghirdetésre ke-

rülő speciálkollégium első foglalkozásán rendszerint felteszem ezt a kérdést a hallgatóimnak is. A következő visszatérő válaszok hangoznak el évről évre: rendőrség külső megjelenése, fellépése, segítőkészsége, intézkedés szakszerűsége, kommunikáció. Vagy éppen az állampolgárok által jó mélyen elraktározott és meghatározó negatív tapasztalat, amely egy korrupciós eseményből, egy szakszerűtlen, arrogáns rendőri intézkedésből vagy éppen egy tudatosan elforduló rendőr, egy elmaradó rendőri intézkedésből fakad. Sajnos egészen megdöbbentő történetek is terítékre kerülnek.

A negatív értékítéletet meghatározhatja egy közbeszéd tárgyává váló esemény, bűncselekmény. Az utóbbi időszakban több ilyen is előfordult, amelyek borzolták a hazai közvélemény kedélyeit. Ilyen volt az izsáki rendőri brutalitás, vagy éppen a rendőrök által az egyik futballmérkőzésen indokolatlanul alkalmazott erőszak és gázspray, aminek mások mellett egy 12 éves kislány is elszenvedője lett.

Ne legyen illúzióink, hiszen rendőri brutalitás a nagy hagyományú alkotmányos berendezkedésekben is előfordul. A fiatal demokráciák gyakorlatához képest a markáns különbség a rendészeti túlkapások következményeiben érzékelhető.⁹ Visszacsatolásunk azonban nagyon ritkán van az ehhez hasonló esetekben, holott ez is jelentősen befolyásolhatja a rendészetbe és az igazságszolgáltatásba vetett bizalmat egyszerre.

Statisztikai számháború, de vajon mi a valóság?

„A végletesen centralizált struktúra nélkülözhetetlenné teszi az eredményesség statisztikai mérését, akkor is, ha tudjuk, hogy ezeknek az adatoknak a tényleges teljesítményekhez semmi közük nincs.”¹⁰

Az angol nyelv két kifejezést használ a hatékonyságra. Efficiency a statisztikával alátámasztott hatékonyságot jelent, míg az effectiveness a célnak megfelelő működést. Nos, valahogy így van ez a rendészetben is, álláspontom szerint kétféle hatékonyan működő rendészet létezik. Bárki számára szembetűnő lehet azonban az a tény, hogy az aktuális bűnügyi helyzettől és az emberek biztonságérzetétől szinte függetlenül a rendőrségi statisztikák általában „túl szép” közbiztonsági képet festenek elénk.

Az angol rendészeti praxis a professzionalizmusra, az integritásra, az erőszak minimális alkalmazására és a közösség szolgálatára épít, jegyzi meg Németh Zsolt egy, a bűnügyi statisztikával foglalkozó írásában, Finszter Géza kutatásaira utalva. Nem véletlen a következő az angol rendőrség filozófiája (szabad fordításban): Nem

⁹ FINSZTER: i.m. 4. l.j. 14-15.

¹⁰ FINSZTER Géza: Tanítások a rendészetről. In: HAUTZINGER Zoltán – VERHÓCKI János (szerk.): *Sordorvonalon*. Budapest, MRTT Határrendészeti Tagozat, 2012. 63.

elég csökkenteni a bűnözést, szükség van arra is, hogy az emberek biztonságban érezzék magukat és elégedettek legyenek a rendőrség tevékenységével.¹¹

Nem is olyan régen (talán 2011-ben) került napvilágra, hogy több tízezres nagyságrendben találtak hamis adatokat a rendőrségen bűnügyi statisztika kozmetikázására (feljelentés helyett bejelentés, hamis adatok rögzítése etc.).¹²

Egy másik konkrét jogeset. Leendő egyenruhás tiszt kinevezése is múlhat a statisztikán. Miként lehetséges mindez? A Nemzeti Védelmi Szolgálat által végzett előzetes átvilágítás a kifogástalan életvitel ellenőrzés keretében az NVSZ munkatársa a rendelkezésre álló rendőrségi, rendvédelmi nyilvántartásokban ellenőrzi az érintett előéletét. Arra a megállapításra jut, hogy a szóban forgó személy a nyilvántartások tanulsága szerint soha nem került a hatóságok látókörébe. A következtetés hibás, ugyanis az érintett személy bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható, csak éppen a nyomozó, valamiért ismeretlen elkövetővel szemben indítja meg a kétség kívül beazonosított elkövető ellen folyó eljárást. Így máris van egy ismeretlenesben indított ügy, amelyben idő közben sikerült felderíteni az elkövetőt.

A hasonló ügyek mögött régi szakmai anomália húzódik meg. A rendőrség, rendészeti szervek és a vezetők munkájának eredményességét régóta bűnügyi statisztikával mérték, mérik. Ezt a kizárólagos szempontot rossznak tartják a szakemberek is, mondván, hamis adatok bevitelével, vagy ügyek meg nem jelenítésével könnyen lehet kiváló teljesítményt láttatni a rendőri szervek munkájáról.

„Be kell látni azonban, hogy a politikai vezetés és ennek következtében a rendőrségi igazgatás is – minden szólam és deklaráció ellenére – makacsul csak a statisztika alapján minősít, és ez mérhetetlen károkat okoz magának a rendészeti szakterületnek, de amiért az egész van, a közbiztonságnak, vagyis az ország lakók életminőségének”.¹³

Ez azonban nem csak a valóságnál jobb helyzet láttatására alkalmas, hanem különösen aggályos, hiszen a rendészet mindennapi működését a statisztikai szemlélet határozza meg. Korinek professzor egyik írásában, amerikai szerzők nyomán arra hívja fel a figyelmet, hogy a professzionalitás az az érték, amelynek érvényesítése

¹¹ NÉMETH Zsolt: A számháború vége? A statisztika, a valóság és a rendőrség. *Belügyi Szemle*, 61. évf. 2013/4. 5-11.

¹² http://www.hvg.hu/itthon/20111021_rendori_vezetok_megusszak_statisztika_ham Letöltés: 2011. nov. 1.

¹³ NÉMETH: i.m. 11. lj. uo.

(...) a rendőri munka színvonalának javításához, ezen keresztül pedig a közbiztonság megszilárdításához vezethet.¹⁴

Több Nyugat-Európai vagy éppen tengeren túli példát lehetne hozni a rendészet újragondolására. Lássunk néhányat ezek közül. Ilyen a „bizalomépítő rendőrség” (reassurance policing) az Egyesült Királyságból, amely módszer gyakorlati megvalósítása az ezredfordulón kezdődött. Lényegét illetően a bizalomépítő rendőrség a szubjektív biztonságot, annak erősítését előtérbe helyező közbiztonságvédelmi működés, amely a rend fenntartása mellett a bizalomépítés, meggyőzés, megnyugtató eszközökkel igyekszik operálni és befolyásolni az egyes állampolgárok közbiztonságról és a rendészeti munkáról kialakuló összképét. Az elv a jól ismert közösségi rendőrségi modellből merít. Ennek alap gondolatai pedig a rendőrség visszavezetése a társadalomba, a közösséghez fűződő viszony új alapokra helyezése az eredményesség érdekében, a valamint a civil kontroll fokozottabb jellege.¹⁵

A problémamegoldó rendőrséggel (Police as a Problem solvers) foglalkozó, 1991-ben megjelent könyv¹⁶ szerint az elmúlt fél évszázad legfontosabb feladata a rendőrségi munka újradefiniálása, ennek fókuszában pedig az állampolgár és annak érdekei állnak.

Általános tendencia a nemzetközi rendészetben, hogy egyfajta modern nyitásról beszélhetünk a közösségek és az állampolgárok felé. Elsősorban minél több és főleg jól működő kommunikációs csatornát kell kiépíteni az állampolgárok felé. Kézenfekvő, de egyre inkább szinte szükségszerűen fel kell használni az internetet, a közösségi oldalak által kínált lehetőségeket és minden olyan eszközt, amelyen keresztül el lehet jutni az emberekhez. Optimális esetben ugyanis ezeken az információs csatornákon nem csak a rendőrség kommunikálhat a társadalom irányába, hanem az állampolgár is megoszthatja a tudomására jutó releváns információkat, amelyek komoly segítséget jelenthetnek az egy-egy ügy felderítéséhez, vagy problémakör kezeléséhez. Manapság egy új típusú rendészet van kiépülőben, megjelent egy új virtuális tér: a kibertér és egy új veszélytípus: a kiberveszély. Becslések szerint globálisan 2 milliárdnál több, míg hazánkban 3 milliót meghaladó felhasználó ül le a számítógépek elé rendszeresen. A számok még mindig folyamatosan emelkednek, egyfajta társadalmi „virtualizálódás” zajlik. Ezáltal még inkább ki-

¹⁴ KORINEK László: A rendőrség szerepe, funkciói és típusai. In: HAUZINGER Zoltán – VERHÓCKI János (szerk.): *Sordorvonalon*. Budapest, MRTT Határrendészeti Tagozat, 2012. 146.

¹⁵ KORINEK: i.m. 14. l.j. 146-149.

¹⁶ TOCH, Hans – GRANT, J. Douglas: *Police as Problem solvers*. New York and London, Plenum Press, 1991.

nyílik a világ felhasználók milliói számára, ugyanakkor rengeteg jogsértésnek is kiváló terepeként szolgál. A rendészet feladata az, hogy felismerje és megszakítsa, de sokkal inkább preventív intézkedésekkel megelőzze a jövőbeni a kibertérben történő bűnelkövetést.

Skandináv rendészeti csoda?!

Egy finn szerző, bizonyos Juha Kääriäinen arra keresi a választ egyik tanulmányában, hogy nemzetközi összehasonlításban, miért olyan magas a finn társadalom bizalmi indexe a rendőrsége iránt. Ez a teljesítmény különösen annak fényében kiemelkedő, hogy a felmérésében vizsgált európai országok közül messze Finnországban a legalacsonyabb az egy főre eső rendőrök és magánbiztonsági szektorban dolgozó szakemberek száma. (csak zárójelben jegyzem meg, hogy a tanulmány készítésekor 2008-ban Magyarországhoz viszonyítva ez a szám kevesebb, mint a negyede volt Finnországban.)¹⁷ Azon faktorokat vizsgálja a tanulmány, amelyek a rendőri munka minőségét és hatékonyságát befolyásolják, ezáltal növelve az állampolgárok bizalmát a rendészet iránt. A bizalomépítés jegyében, az elmúlt években végbement elképesztő technikai fejlődés és az internet használók számának robbanásszerű növekedése miatt a finn rendőrség új, a napi munkában is meghatározó kommunikációs csatornaként alkalmazza az internetes felületeket. A rendőrség saját profillal rendelkezik a legfontosabb közösségi oldalakon, így a Facebook, Twitter, és egyéb Finnországban számottevő internetes felületen (MySpace, IRC-Gallery). A szemléletváltás és a gyors rendészeti alkalmazkodás oka, hogy a finn fiatalok (17 év alattiak) 79 %-a napi 2-3 órán át használja az internetet.¹⁸ 2007-ben Helsinki egyik kerületében egy rendészeti modellkísérlet (Itäkeskus pilot projekt) keretében hozták létre az első virtuális közösségi rendőri egységet (virtual community policing team). Az általuk folytatott, közösségi média felületek használatára és az internetes kommunikáció más formáira alapozott működést, virtual community policing-nak (virtuális közösségi rendészetnek) nevezték el. A kezdetben háromfős egység, főleg a Facebook és a Twitter segítségével próbálta népszerűsíteni a rendőrség munkáját. A kitűzött egyik fontos cél az ún. online proaktív készség kialakítása volt. Ennek keretében kísérletet tettek olyan kommunikációs csatornák kialakítására, amelyek lehetővé teszik az állampolgárok gyors és hatékony tájékoztatását. Ezeknek a csatornáknak a fejlesztése révén lehetővé vált a

¹⁷ KÄÄRIÄINEN, Juha: Why Do the Finns Trust the Police? In: *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 2008. 141-159.

¹⁸ VIRTÄ, Sirpa: *Community Policing Innovations in Finland: Case Helsinki Police Department*, University of Tampere, 2012. 5-6.

lakosság és a rendőrség közötti folyamatos kétirányú kommunikáció. A közösségi weboldalakon, saját felületeiken keresztül rendszeresen tájékoztató anyagokat tettek közzé pl. a twitter és a youtube segítségével. A projekt során a három rendőrtiszt a publikus e-mail címekre naponta átlagosan 80 facebook üzenetet kapott. Volt olyan felület, amelyre még a projekt befejezését követően is több mint 16.000 bejelentés érkezett. Ezek között jeltős számban voltak bűncselekményre vonatkozó bejelentések. Az internetes anonimitás lehetőségét kihasználva 36 esetben tettek feljelentést szexuális bűncselekmény elkövetése miatt.¹⁹ A Helsinki Rendőrkapitányság népszerűségét jellemzi, hogy Facebook felületén több mint 180.000 személy jelölte meg ismerősként, amely Finnország összlakosságát tekintve is egy számottevő eredmény (mintegy 3,3 %). A közvetlen kapcsolattartásnak köszönhetően jelentős mértékben hozzájárultak a Helsinki Rendőrség pozitív társadalmi megítéléséhez. 2011-ben, az az említett modellkísérletet követően, egy közvélemény kutatás során a megkérdezettek 97 %-a (!) minősítette a virtuális rendőri team munkáját kiválónak. A kimagasló eredményeknek köszönhetően a Finn Nemzeti Rendőrségi Tanács (National Police Board) döntése alapján 13 további egység („Net Cop”) képzését kezdték meg 2011-ben.²⁰

A világháló szabályozása napjaink talán egyik legneuralgikusabb kérdése. Hazánkban a kormányzat a közelmúltban ismertette a Nemzeti Kiberbiztonsági Stratégiát, ugyanakkor azt gondolom, hogy még sok rendezésre váró nyitott kérdés van a témában. Mindössze egyet emelek ki, amelynek komoly rendészeti aspektusa is van. Ez pedig a nem kívánatos internetes tartalmak hatásági blokkolásának eszköz és feltételrendszere, amelynek kiépítése sürgető feladat.

Túlzás azt állítani, hogy nincsenek biztató jelek a hazai és nemzetközi rendészeti munkában, sőt. A rendészetben dolgozók tudják, érzékelik, hogy alkalmazkodniuk kell a naponta felmerülő új kihívásokhoz. Ennek kézzelfogható és az állampolgárok számára érzékelhető és üdvözlendő eredményei vannak. Elég, ha arra gondolunk, hogy miközben a folyamatosan frissülő bűnügyi térképet böngésszük a magyar rendőrség napokban megújult honlapján, örömmel nyugtázhatjuk, hogy az éppen aktuális statisztika szerint soha nem volt még ilyen jó a közrend, közbiztonság Magyarországon.

Én mindössze szerettem volna felvillantani néhány aktuális és izgalmas kérdést, problémakört a rendészet világából. Ezek után mindenki maga döntse el,

¹⁹ VIRTÁ, Sirpa: i.m. 18. lj. 11.

²⁰ VIRTÁ, Sirpa: i.m. 18. lj. 12.

hogyan hol tart a rendszert és miként értékeli a rendszert-rendvédelmi szervek munkáját Magyarországon.

Mit hozhat a jövő?

A rendszertnek vissza kell térnie abba a közegbe, amelybe a magyar közjog virágkorában is tartozott, a közigazgatásba. Szét lehet és szét kell választani a közbiztonsági és a büntetőrendészeti feladatokat, különös tekintettel arra, hogy a nyomozás feletti felügyelet nem kormányzati funkció, hanem az igazságszolgáltatás kizárólagos irányítását követeli. A közbiztonsági területen nem ördögtől való decentralizálni minden olyan feladatot, amit lehetséges (jelenlét, rendszert büntetőmegelőzés). A rendszert más területein nem is lehet kérdés a centralizáció és a feszes hierarchia fenntartása, úgy, mint csapaterő, rendszert nyilvántartások, kiképzés, szakoktatás. A decentralizáció előfeltétele lenne a minden szempontból stabil önkormányzatok érdemi bevonása az említett közbiztonsági feladatok ellátásába.

Stratégiai szemlélettel a jövőbe tekinteni és végre hozzálátni egy legalább közép, de inkább hosszú távú (10-15 éves) rendszert stratégia elkészítéshez, törvénybe foglalásához, majd megvalósításához, függetlenül a pártpolitikától. Az ideiglenesség megszűnésével, az átmenetet követő stabilizálódó demokratikus társadalom talán most már időszerűvé teheti a jogállamnak megfelelő demokratikus – támogató rendszert stratégia megteremtését. „Ez a stratégia politikai konszenzust köt a professzionális rendvédelem megteremtése érdekében, világosan elkülöníti a politikai célkitűzéseket és a kormányzati irányítás állami eszközeit, aláveti magát a rendszert közjog intézményeinek.”²¹

A politikának pedig el kell fogadnia az alábbi Bibó-tól származó tételt: A közigazgatás eredményessége érdekében nem a végrehajtó hatalmat kell erősíteni, hanem a politikai behatást csökkenteni a szakszerű igazgatással szemben.”²²

²¹ FINSZTER: i.m. 4. l.j. 17.

²² BIBÓ István: *Jogszerű közigazgatás, eredményes közigazgatás, erős végrehajtó hatalom.* Válogatott tanulmányok, I. kötet. Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1986. 275.